

Boekbespreking

Titel: De man die kon rekenen
Auteur: Malba Tahan
Uitgever: Uitgeverij Luitingh~Sijthoff bv, Amsterdam
ISBN: 9789021803180
Prijs: € 14,95

Hij die een stukje onwetendheid wegneemt, is niet per definitie wijs.

Alle wiskundedocenten krijgen af en toe een wiskundig raadsel of een puzzel door hun leerlingen voorgelegd. Meestal heb je ze eerder gezien, maar hoe zat het ook alweer precies? Thuis even nazoeken en het probleem aan de hele klas geven ter overdenking tot de volgende les. Handig wanneer je een boekje hebt waarin veel van die puzzels en raadsels verzameld zijn...

Het ontstaan van het schaakspel, de geschiedenis van de erfenis bestaande uit kamelen, de parel van Liviati, het zijn allemaal verhalen en wiskundige puzzels die ik al kende. Maar ik had ze nooit in deze vorm gelezen, alsof het verhalen uit *Duizend en één nacht* zijn. En dat is het leuke van dit boek, dat voor het eerst al in 1949 verscheen.

De schrijver Malba Tahan, een fictieve Perzische wetenschapper, was in werkelijkheid een bekende wiskundige uit Brazilië, Júlio Cesar de Mello e Souza (1895–1974). Een goede verteller die ook mensen die niet zo van wiskunde en rekenen houden, zal boeien.

Hieronder een voorbeeld van een raadsel dat moest worden opgelost door Beremiz, de ‘man die kon rekenen’ uit het boek. Het komt uit verhaal 17, ‘Over appels en mieren’. De oplossing staat gedraaid onderaan de bladzijde.

Er was eens een ondernemende landman in Damascus die drie dochters had. Op een dag zei de landman tegen de kadi, een rechter, dat zijn dochters niet alleen zeer intelligent waren, maar ook gezegend met een heel bijzonder voorstellingsvermogen. De kadi was een jaloerse en gierige man en kon er niet zo goed tegen dat een landman zo opschepte over de talenten van zijn dochters. Hij zei daarom ook: “Dit is nu de vijfde keer dat je me in zulke overdreven bewoordingen vertelt hoe wijs je dochters zijn. Ik roep ze op om voor mij te verschijnen, zodat ik zelf kan zien of ze inderdaad zo scherpzinnig zijn als jij steeds beweert”.

De kadi liet de drie meisjes voorgeleiden. Toen zei hij tegen hen: “Hier zijn negentig appels die jullie op de markt moeten verkopen. Fatima, de oudste, jij krijgt er vijftig, Cunda, jij dertig, en Sjia, de jongste, jij krijgt er tien. Als Fatima de appels verkoopt voor een prijs van zeven appels voor 1 dinar, moeten jullie twee, die van jullie voor dezelfde prijs verkopen. En als Fatima haar appels voor drie dinar per stuk verkoopt, moeten jullie dat ook doen. Maar uiteindelijk moeten jullie, wat je ook doet, met jullie verschillende hoeveelheden appels op hetzelfde bedrag uitkomen.”

“Maar kan ik niet wat weggeven van de appels die ik heb?” vroeg Fatima. “Onder geen enkele omstandigheid”, zei de elendige kadi. “Dit zijn de bepalingen: Fatima moet vijftig appels verkopen, Cunda moet dertig appels verkopen. En Sjia moet de tien appels verkopen die overblijven. En jullie moeten allemaal je appels verkopen voor dezelfde prijs en jullie moeten aan het eind allemaal hetzelfde hebben verdiend.”

“Het zijn leuke verhalen”, zei Susan (14) die er ook een aantal gelezen heeft. “En het is prettig dat de antwoorden er ook in staan, want je hebt niet altijd zin om zelf over een raadsel na te denken”. De verhalen leken ons allebei vooral geschikt om door een docent voorgelezen te worden, af en toe eentje, aan het eind van de laatste les van de week bijvoorbeeld. Want net als Susan vond ik al die verhalen en puzzels achter elkaar wat veel van het goede.

De oplossing
Fatima begint haar appels te verkopen voor de prijs van zeven appels voor 1 dinar. Ze verkoopt 49 appels voor die prijs, maar houdt er 1 achter. Cunda verkoopt 28 appels voor die prijs, maar houdt er twee achter. Sjia verkoopt zeven van haar appels voor die prijs, maar houdt er drie achter. Dan verkoopt Fatima haar overgebleven appel voor drie dinar, volgens de regel van de kadi. Cunda verkoopt haar twee overgebleven appels voor drie dinar per stuk. En Sjia verkoopt dan haar drie overgebleven appels voor drie dinar per stuk. Zo verdiende ieder van hen tien dinar en was het probleem dat de afgunstige kadi van Damascus had opgesteld, opgelost.